

УДК 005.35:658

Плекан У.М.,
аспірант* кафедри економіки та фінансів,
Тернопільський національний технічний
університет ім. Івана Пулюя

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАГАЛЬНОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

Постановка проблеми. Виклики сучасності, нестабільність та невизначеність зовнішнього середовища господарювання стимулюють вітчизняні підприємства впроваджувати соціально відповідальну діяльність (далі СВД) і, відповідно, управляти нею. Управління СВД посідає чільне місце у системі управління сучасним підприємством. За допомогою управління СВД підприємство може впливати на соціальні системи з метою забезпечення конкурентоздатності та реалізації поставлених цілей.

Удосконалення системи управління відображається у впровадженні дієвого механізму управління (з властивими йому характеристиками) як сукупності принципів, інструментів і технологій ухвалення та виконання управлінських рішень. Основою забезпечення ефективної діяльності суб'єкта господарювання є створення та функціонування механізму управління СВД підприємств.

Об'єктивна необхідність і практична значимість загального механізму управління підприємством зумовлює актуальність теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед вітчизняних вчених немає одностайного тлумачення змісту поняття «загальний механізм управління». Багато науковців у дослідженнях оперують поняттями «організаційно-економічний механізм» [1-3], «господарський механізм» [4]. Деякі вчені визначають лише економічний механізм підприємницької діяльності [5]. Комплексний механізм управління підприємством проаналізований Яркіною Н.М. [6].

Напрацювання вітчизняних та зарубіжних науковців присвячені механізму управління окремими аспектами діяльності підприємства та спрямовані на визначені керовані об'єкти, однак спостерігається невизначеність та відсутність єдності наукових поглядів у питанні механізму управління СВД підприємств. Поряд з цим, управління соціальною відповідальністю не висвітлюється у багатьох підручниках з економіки та менеджменту, що свідчить про недостатню вивченість питання.

Закономірною є необхідність уточнення дефініції «загальний механізм управління СВД підприємств» як комплексної категорії, а також теоретичне обґрунтування структурних елементів механізму управління СВД підприємств.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження теоретичних аспектів загального механізму управління СВД підприємств шляхом вирішення наступних завдань:

- визначення авторського трактування поняття «загальний механізм управління СВД підприємств»;
- теоретичного обґрунтування сутності категорії «загальний механізм управління СВД підприємств»;
- аналізу взаємозв'язків складових елементів у формуванні механізму управління СВД підприємств;
- окреслення базових характеристик, структури, методів і важелів системоутворюючих механізмів управління, об'єднаних в один ефективний механізм управління СВД.

Виклад основного матеріалу дослідження. Суть СВД розкривається через механізм управління, що є сукупністю практичних заходів, засобів, важелів, стимулів, за допомогою яких підприємство впливає на суспільство, будь-яку соціальну систему з метою досягнення визначених соціально важливих цілей [7].

Підвищення показників дієвості управління можливе при створенні системи управління на основі механізмів функціонування СВД. Складовими категорії є: цілі управління, критерії управління, фактори управління та їх зв'язки, методи впливу на діючі фактори, ресурси управління (матеріальні і фінансові ресурси, а також соціальний та організаційний потенціали, при використанні яких реалізується певний метод управління і забезпечується досягнення поставленої мети).

Початковим елементом у формуванні механізму управління є його об'єкт. Першим кроком є визначення мети зміни стану і (або) діяльності об'єкта управління, в результаті чого утворюється

* Науковий керівник: Панухник О.В. – д.е.н., професор

категоріальний зв'язок: «об'єкт управління – цілі управління». Мета управління, переростаючи в завдання, формує наступний зв'язок: «цілі управління – критерії управління». Наступним кроком є визначення факторів, управлінський вплив на які призведе до виконання завдання. При цьому прослідковується третя пара категоріального зв'язку: «критерії управління – фактори управління». Фактори управління різняться своєю природою – вони бувають економічні, соціальні, організаційні, правові, політичні.

Загальний механізм управління СВД, залежно від використовуваних важелів та методів, постає у вигляді комплексу відповідних механізмів – економічного, мотиваційного, організаційного, нормативно-правового [8]. Розглянемо кожен детальніше.

Економічний механізм формується із економічних регуляторів, завданням яких є забезпечення високих прибутків підприємству. Економічна складова структури загального механізму управління СВД є дуже важливою, оскільки економічний розвиток підприємств є основою розвитку регіону. Сукупність економічно розвинених регіонів, переходячи на макрорівень, утворює економічно розвинену державу, спроможну забезпечувати гідний рівень життя населення. Очевидним стає те, що кожне відповідальне підприємство долучається до підвищення соціального рівня населення соціально спрямованої держави.

Міценко Н.Г. під економічним механізмом функціонування підприємства розуміє сукупність елементів, серед яких виділяються економічні методи управління та інструменти (важелі) їх реалізації під впливом механізмів ринкового саморегулювання та державного регулювання, спрямованих на досягнення мети функціонування підприємства [9].

Економічна складова системи управління СВД потребує вирішення менеджерами завдань з оптимізації режиму функціонування та досягнення максимального ефекту від СВД. Визначення ефективності напряму пов'язане з вимірюванням та аналізом тих витрат, яких зазнає підприємство у процесі СВД (як абсолютні, так і відносні показники). Результатом співставлення понесених витрат із отриманими економічними вигодами є показник вартісного оцінювання результатів СВД, а разом з тим і показник ефективності прийняття та реалізації управлінських рішень стосовно даної ділянки управління.

Економічний механізм використовує такі методи: податки, пільги, тарифи, штрафи, заохочення. Економічний механізм управління є досить дієвим, що пов'язано зі схильністю людей швидко реагувати на економічні важелі впливу. Методи та важелі зазнають постійних трансформацій, оскільки покликані відповідати потребам сучасного управління в умовах підвищеного динамізму зовнішнього середовища.

Дотримання принципів соціальної відповідальності додає складності конфігурації економічного механізму, внаслідок чого процес управління СВД характеризується ознаками «суб'єкт-суб'єктної» взаємодії. Наприклад, працівники можуть долучатися до управління акціонерним товариством (брати участь у встановленні системи оплати праці), займатися волонтерством, організованим підприємством. Керівники підприємств можуть об'єднуватись задля спільного вирішення визначеної соціально важливої проблеми. Переважання відносин «суб'єкт-суб'єктного» типу над «суб'єкт-об'єктним» типом є логічним наслідком взаємозалежностей, що виникають під час управлінського впливу одних людей на інших.

Організаційний механізм на підприємстві – це фундамент усіх процесів, які здійснюються для досягнення мети діяльності. Організаційну складову в управлінні соціальною відповідальністю можна ідентифікувати як сукупність правил і норм, взаємозалежних організаційних та розпорядчих дій, направлених на досягнення цілей підприємства [10, с. 29].

Елементи **організаційного механізму СВД** у сукупності створюють організаційну основу соціальних процесів та явищ, які мають місце на підприємстві. Формування потенціалу організаційного механізму підприємства з акцентом на соціальну відповідальність відображається у: проектуванні структури компанії з урахуванням соціальної складової діяльності; інформаційному забезпеченні СВД; створенні корпоративних норм; раціоналізації оргструктур і систем управління; забезпеченні процесу планування СВД.

Організаційний механізм СВД передбачає: організаційно-правові нормативи і стандарти, чисельність працівників відділу соціальної відповідальності, моральне і матеріальне стимулювання, оснащення засобами оргтехніки, розподіл робіт, обов'язків, прав і відповідальності органів управління і управлінських працівників СВД. Організаційний механізм, використовуючи владні відносини, організовує функціонування СВД з однієї сторони, та структури системи управління нею, з іншої. Структура управління СВД закріплює функції за структурними підрозділами й працівниками і контролює інформаційні потоки, втілюється у параметрах системи управління, положенні про відділи і служби, пов'язані з СВД, у системі підпорядкування і функціональних зв'язків між персоналом управління, співвідношенні структурних підрозділів і працівників апарату. У той час як організаційний механізм розкриває внутрішній зміст розподілу повноважень, правові документи визначають межі компетенцій.

Нормативно-правовий механізм – сукупністю правових норм, яких повинно дотримуватися підприємство. Законодавчими актами та нормативно правовими документами, які регулюють питання соціальної сфери є: Конституція України, закони України, міжнародні договори. Правовий механізм зазнає змін та доповнень, про що свідчать проекти законів у соціальній сфері. Завдання правового механізму управління СВД – регулювання правовідносин між учасниками СВД та забезпечення реалізації гарантованих Конституцією України соціально-трудоових прав громадян.

У Господарському кодексі України (ст. 69 ГКУ) наведено основні вимоги та додаткові соціальні гарантії захисту працівників, що має забезпечити підприємство: забезпечення безпечних умов праці для працівників, відповідних умов праці жінок, неповнолітніх, вагітних, жінок, які мають неповнолітніх дітей; обов'язкове медичне страхування працівників тощо. Додатковими добровільними соціальними стандартами підприємства є медичне страхування працівників, пенсійне забезпечення; забезпечення професійного навчання працівників; забезпечення умов їх відпочинку та оздоровлення, забезпечення житлом; інші грошові матеріальні та у вигляді наданих послуг гарантії (доплати). Перелік соціальних зобов'язань, які контролюються державою, визначено у ст. 19 ГКУ, а саме: охорона земель, вод і лісів, відтворення водних ресурсів і лісів, безпека виробництва та праці, пожежна, екологічна, санітарно-гігієнічна безпека, якість і безпека продукції, послуг тощо [11].

Важливим інструментом забезпечення соціальної відповідальності бізнесу є дотримання міжнародних стандартів. Багато успішних компаній в своїй практиці застосовують стандарт ISO 26000:2010 «Керівництво із соціальної відповідальності», що призначений для добровільного застосування і надає рекомендації з інтеграції соціально відповідальної поведінки в стратегії, системи, практики та процеси організації [12].

Інструменти та механізми економічного і соціального розвитку повинні бути визначені та регламентовані у законодавчому полі держави і покладені в основу довгострокової стратегії державної політики [2]. В Україні нормативні документи в сфері соціальної відповідальності не задовольняють реальний запит на регулювання СВД зі сторони і держави, і підприємницького сектора. Відсутність повноцінної законодавчої бази стосовно соціальної відповідальності закріплює за вказаною діяльністю неформальний характер.

Суттєвою перепоною на шляху до укріплення в Україні інституту соціальної відповідальності є відсутність системи заохочення. Система стимулів розглядається на підприємствах через призму концепції мотивації, що лежить в основі мотиваційного механізму управління. **Мотиваційний механізм СВД** використовує організаційно-економічні, матеріально-технічні та соціально-психологічні важелі та методи для стимулювання ефективності соціально відповідальної роботи як основної мети мотиваційної політики. Мотиваційний механізм направлений на трансформацію лінійної дискретності стимулів, мотивів, ціннісних орієнтацій і поведінкових реакцій у постійний повторювальний процес. У структуру мотиваційного механізму входять інструменти впливу, відповідальні працівники, норми і правила стимулювання, періодичність проведення оцінки здійснюваних заходів тощо [13, с. 173]. Управлінська модель механізму мотивації СВД об'єднує в собі внутрішні мотиви та зовнішні стимули діяльності працівників, при застосуванні яких виявляються внутрішній потенціал стійкого розвитку підприємства.

Вважаємо, що саме мотиви визначають напрямки соціально відповідальної діяльності підприємства задля досягнення цілей.

Перелічені вище механізми є складовими загального механізму управління СВД. Дана система гармонійно втілює в собі економічні регулятори та правові чинники, забезпечує цілеспрямованість, визначеність та обов'язковість СВД.

Загальний механізм управління СВД підприємства характеризується складністю, різноманітністю взаємодій організаційних, виробничих, фінансово-економічних процесів усіх рівнів управління. З якісного боку, він як інструмент досягнення поставленої мети, є визначальним фактором успішності підприємства.

Системоутворюючі механізми управління, об'єднані в один ефективний механізм управління СВД, вирізняються характеристиками, представленими у таблиці 1.

Таблиця 1

Базові характеристики механізму управління СВД

№ з/п	Зміст характеристики
1	2
1	Механізм управління СВД базується на соціоантропологічних засадах, основну яких складає «людина як міра всіх речей». Новий рівень самосвідомості, відповідної сучасним загрозам, є основою відповідальності за долю наступних поколінь
2	Використання синергетичної парадигми з нелінійним мисленням як необхідної умови управління соціально складним явищем СВД, що діє в непередбачуваних мінливих умовах
3	Організаційні процеси в системі мають цілеспрямований характер та функціонують на засадах постійного компромісу між потенційними позитивними і негативними наслідками діяльності

продовження табл. 1

1	2
4	Наявності альтернативних шляхів розвитку системи
5	Механізм управління СВД – відкрита, нелінійна система, що постійно змінюється і має точки біфуркації, здатна до саморозвитку
6	Постійна потреба в оцінці конструктивної природи нестійкості середовища функціонування механізму управління
7	Застосування нешаблонного мислення; вміння суб'єкта управління впроваджувати нововведення та інновації розглядається як запорука стабільного розвитку системи

Джерело: сформовано автором з використанням джерела [8]

Розглянувши системоутворюючі механізми управління СВД підприємств, пропонуємо до розгляду авторське тлумачення поняття «загальний механізм управління СВД підприємств», під яким розуміємо взаємодію економічного, організаційного, нормативно-правового, мотиваційного механізмів управління; сукупність конкретних методів та важелів регулювання економічних та соціальних процесів, що узгоджується з розвитком усіх ланок управлінської системи підприємства для реалізації соціальної відповідальності.

Позитивний ефект від механізму управління СВД можна очікувати за умови функціонування на підприємстві цінностей та принципів соціальної відповідальності. Тільки тоді стратегія, яка враховує соціальну поведінку, підвищить вартість бренду, покращить репутацію, дасть вагому мотивацію персоналу.

Висновки з проведеного дослідження. Резюмуючи викладене вище, відзначимо, що:

– тільки узгоджена взаємодія складових загального механізму управління СВД підприємств закладає основу його ефективного функціонування, сприяючи реалізації місії і цілей діяльності підприємств;

– загальний механізм управління СВД підприємств передбачає узгоджену взаємодію низки складових, зокрема економічної, мотиваційної, організаційної, нормативно-правової, із властивими їм цілями, важелями та методами управлінських дій;

– загальний механізм управління СВД підприємств, як складна багатофункціональна система, вирізняється такими характеристиками, як: дотримання соціоантропологічних засад, нелінійного мислення, інноваційності, альтернативності шляхів розвитку, функціонування на засадах постійного компромісу між потенційними позитивними і негативними наслідками діяльності, відкритості і нелінійності системи управління.

Перспективним напрямком подальших досліджень є окреслення прикладних аспектів сукупного механізму управління СВД підприємств, а також визначення факторів впливу на складові механізми управління СВД підприємств.

Бібліографічний список

1. Козаченко Г.В. Організаційно-економічний механізм як інструмент управління підприємством / Г.В. Козаченко // Економіка. Менеджмент. Підприємство. – 2003. – № 11. – С. 35–40.
2. Панухник О.В. Організаційно-економічний механізм регулювання регіонального розвитку України / О. В. Панухник // Формування ринкових відносин в Україні. – 2013. – № 5. – С. 200–204.
3. Ілляшенко, С.М. Управління інноваційним розвитком промислових підприємств : монографія / С. М. Ілляшенко, О. А. Біловодська. – Суми : Університетська книга, 2010. – 281 с.
4. Внутрішній економічний механізм підприємства : навч. посібник / М.Г. Грещак, О.М. Гребешкова, О.С. Коцюба; за ред. М.Г. Грещака. – К. : КНЕУ, 2001. – 228 с.
5. Экономика предприятия : учеб. пособие / Под общ. ред. д.э.н., проф. Л.Г. Мельника. – Сумы: ИТД «Университетская книга», 2002. – 632 с.
6. Яркіна Н.М. Принципи формування комплексного механізму управління підприємством / Н.М. Яркіна // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2014. – Вип. 1. – С. 290–296.
7. Довгань Л.Є. Сучасні аспекти сталого розвитку машинобудівних підприємств / Л.Є. Довгань, Н.О. Сімченко // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. – 2008. – № 3. – С. 71–83.
8. Фурсін О.О. Шляхи і напрями удосконалення механізмів соціально-орієнтованого державного управління на рівні регіону / О.О. Фурсін // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2012. – Вип. 48. – С. 172–188.
9. Міценко Н.Г. Діагностика дієвості економічного механізму торговельного підприємства [Текст] : монографія / Н.Г. Міценко, Н.І. Дуляба; Укоопспілка, Львів. комерц. акад. – Львів: ЛКА, 2012. – 223 с.
10. Бойко О.Б. Формування ефективного організаційного механізму управління машинобудівним підприємством / О.Б. Бойко // Економічний аналіз. – 2015. – Т. 19 (2). – С. 26–32.
11. Господарський кодекс України : за станом на 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – Офіц. вид. – К. : Парлам. вид-во, 2003. – 192 с.

12. ISO 26000:2010. Guidance on social responsibility (Настанова із соціальної відповідальності) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.iso.org/sr>
13. Колот А.М. Мотивація персоналу / А.М. Колот. – К. : КНЕУ, 2002. – 337 с.

References

1. Kozachenko, H.V. (2003), "Organizational and economic mechanism as a tool for management", *Ekonomika. Menedzhment. Pidpriemstvo*, no. 11, pp. 35–40.
2. Panukhnyk, O.V. (2013), "Organizational and economic mechanism of regulation of regional development of Ukraine", *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, no. 5, pp. 200–204.
3. Illiashenko, S.M. and Bilovodska, O.A. (2010), *Upravlinnia innovatsiynym rozvytkom promyslovykh pidpriemstv* [Management of innovative development of industrial enterprises], "Universytetska knyha", Sumy, Ukraine, 281 p.
4. Hreshhak, M.H., Hrebeshkova, O.M., Kotsuba, O.S. (2001), *Vnutrishnii ekonomichnyi mekhanizm pidpriemstva* [Domestic economic mechanism of enterprises], KNEU, Kyiv, Ukraine, 228 p.
5. Melnik, L.G. (2002), *Ekonomika predpriyatiya* [Economics of enterprise], ITD "Universitetskaya kniga", Sumy, Ukraine, 632 p.
6. Yarkina, N.M. (2014), "Principles of forming of complex mechanism of management by an enterprise", *Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen*, issue 1(52), pp. 290–296.
7. Dovhan, L.Ye. and Simchenko, N.O. (2008), "Modern aspects of sustainable development of machine-building enterprises", *Ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy mashynobudivnoi halyzi: problemy teorii ta praktyky*, no. 3, pp. 71–83.
8. Fursin, O.O. (2012), "Directions of improvement of mechanisms of the social oriented state administration at the level of region", *Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii*, issue 48, pp. 172–188.
9. Mitsenko, N., and Duliaba, N. (2012), *Diahnostyka diievosti ekonomichnoho mekhanizmu torhovelnoho pidpriemstva* [Diagnostic efficiency of the economic mechanism of trade enterprise], Ukoopspilka, Vyd-vo Lvivskoi komertsiiinoi akademii, Lviv, Ukraine, 223 p.
10. Boiko, O.B. (2015), "Formation of effective organizational mechanism for management of engineering enterprise", *Ekonomichnyi analiz*, vol. 19(2), pp. 26–32.
11. The Verkhovna Rada of Ukraine (2003), *Hospodarskyi kodeks Ukrainy* [Commercial Code Ukraine], Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, Parlam. vyd-vo, Kyiv, Ukraine, 192 p.
12. ISO 26000:2010 – Guidance on social responsibility, available at: www.iso.org/wgsr (access date February 04, 2017).
13. Kolot, A.M. (2002), *Motyvatsiia personalu* [Personnel motivation], KNEU, Kyiv, Ukraine, 337 p.

Плекан У.М. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАГАЛЬНОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

Мета. Метою статті є дослідження теоретичних аспектів загального механізму управління соціально відповідальною діяльністю підприємств; аналіз економічного, мотиваційного, організаційного, нормативно-правового механізмів управління як його складових частин.

Методика дослідження. Методологічною основою дослідження стали фундаментальні роботи зарубіжних і вітчизняних учених і практиків з питань управління підприємствами. Для розв'язання завдань, поставлених у дослідженні, використовувалися загальнонаукові та специфічні методи наукового пізнання: табличний метод (для наочного представлення результатів проведеного дослідження), методи індукції та дедукції (визначення сутності базових термінів), системний підхід (для з'ясування сутності механізму управління соціально відповідальною діяльністю), метод діалектичного пізнання (для визначення базових характеристик механізму управління соціально відповідальною діяльністю підприємств), методи теоретичного узагальнення і системного аналізу (для систематизації взаємозв'язків складових елементів механізму управління соціально відповідальною діяльністю підприємств), абстрактно-логічний (для узагальнення теоретичних положень, формування висновків та пропозицій).

Результати. У статті проаналізовано поняття «загальний механізм управління СВД підприємств», підкреслено його важливість та розкрито сутність; представлено елементний склад.

Визначено базові характеристики, структуру, методи і важелі механізму управління СВД.

Наукова новизна. Доповнено основні базові характеристики механізму управління СВД підприємств.

Практична значущість. Встановлено, що завдяки ефективній взаємодії складових загального механізму управління СВД підприємств – економічних, мотиваційних, організаційних, нормативно-правових – забезпечують собі конкурентні переваги на ринку.

Ключові слова: механізм, загальний механізм управління соціально відповідальною діяльністю підприємств, структура, ефективність управління.

Plekan U.M. THEORETICAL ASPECTS OF THE GENERAL MECHANISM OF MANAGEMENT OF SOCIALLY RESPONSIBLE ACTIVITIES OF ENTERPRISES

Purpose. The article aims to study theoretical aspects of the general mechanism of management of socially responsible activities of enterprises and to analysis economic, motivational, organizational, normative legal mechanisms of management as a components of its.

Methodology of research. Methodological basis of the research are fundamental works of foreign and domestic scholars and practitioners on the management of enterprises. To solve the problems raised in the research used the general scientific and specific methods of scientific knowledge: tabular method (for visual presentation of the results of the research), methods of induction and deduction (definition of the nature of basic terms), systematic approach (to determine the nature of the mechanism of management of socially responsible activities), the method of dialectical cognition (to determine the basic characteristics of the mechanism of management of socially responsible activities of enterprises), methods of theoretical generalization and system analysis (for systematization of connections of a component elements of the mechanism of management of socially responsible activities of enterprises), abstract-logic (to summarize the theoretical positions, formulated conclusions and proposals).

Findings. The article presents an essence of the concept «general mechanism of management of socially responsible activities of enterprises», shows its importance, disclosures the essence, presents elemental composition. The basic characteristics, structure, methods and instruments of the mechanism of management of socially responsible activities of enterprises are defined.

Originality. The basic characteristics of the mechanism of management of socially responsible activities of enterprises are supplemented.

Practical value. It is established that due to effective interaction of components of the mechanism of management of socially responsible activities of enterprises – economic, motivational, organizational, normative legal – provides a competitive advantage in the market.

Keywords: mechanism, general mechanism of management of socially responsible activities of enterprises, structure, management efficiency.

Плекан У.М. ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ОБЩЕГО МЕХАНИЗМА УПРАВЛЕНИЯ СОЦИАЛЬНО ОТВЕТСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ ПРЕДПРИЯТИЙ

Цель. Целью статьи является исследование теоретических аспектов общего механизма управления социально ответственной деятельностью предприятий; анализ экономического, мотивационного, организационного, нормативно-правового механизмов управления как его составных частей.

Методика исследования. Методологической основой исследования стали фундаментальные работы зарубежных и отечественных ученых и практиков по вопросам управления предприятиями. Для решения задач, поставленных в исследовании, использовались общенаучные и специфические методы научного познания: табличный метод (для наглядного представления результатов проведенного исследования), методы индукции и дедукции (определение сущности базовых терминов), системный подход (для выяснения сущности механизма управления социально ответственной деятельностью), метод диалектического познания (для определения базовых характеристик механизма управления социально ответственной деятельностью предприятий), методы теоретического обобщения и системного анализа (для систематизации взаимосвязей составляющих элементов механизма управления социально ответственной деятельностью предприятий), абстрактно-логический (для обобщения теоретических положений, формирование выводов и предложений).

Результаты. В статье проанализированы понятия «общий механизм управления предприятий», подчеркнута его важность и раскрыта сущность; представлен элементный состав.

Определены базовые характеристики, структура, методы и рычаги механизма управления социально ответственной деятельностью.

Научная новизна. Дополнено основные базовые характеристики механизма управления социально ответственной деятельностью предприятий.

Практическая значимость. Установлено, что благодаря эффективному взаимодействию составляющих общего механизма управления социально ответственной деятельностью предприятий (экономических, мотивационных, организационных, нормативно-правовых) обеспечиваются конкурентные преимущества на рынке.

Ключевые слова: механизм, общий механизм управления социально ответственной деятельностью предприятий, структура, эффективность управления.